38%

af de 25-39-årige har gennemført energiforbedringer i deres bolig.

Kilde: Bolius Boligejeranalyse

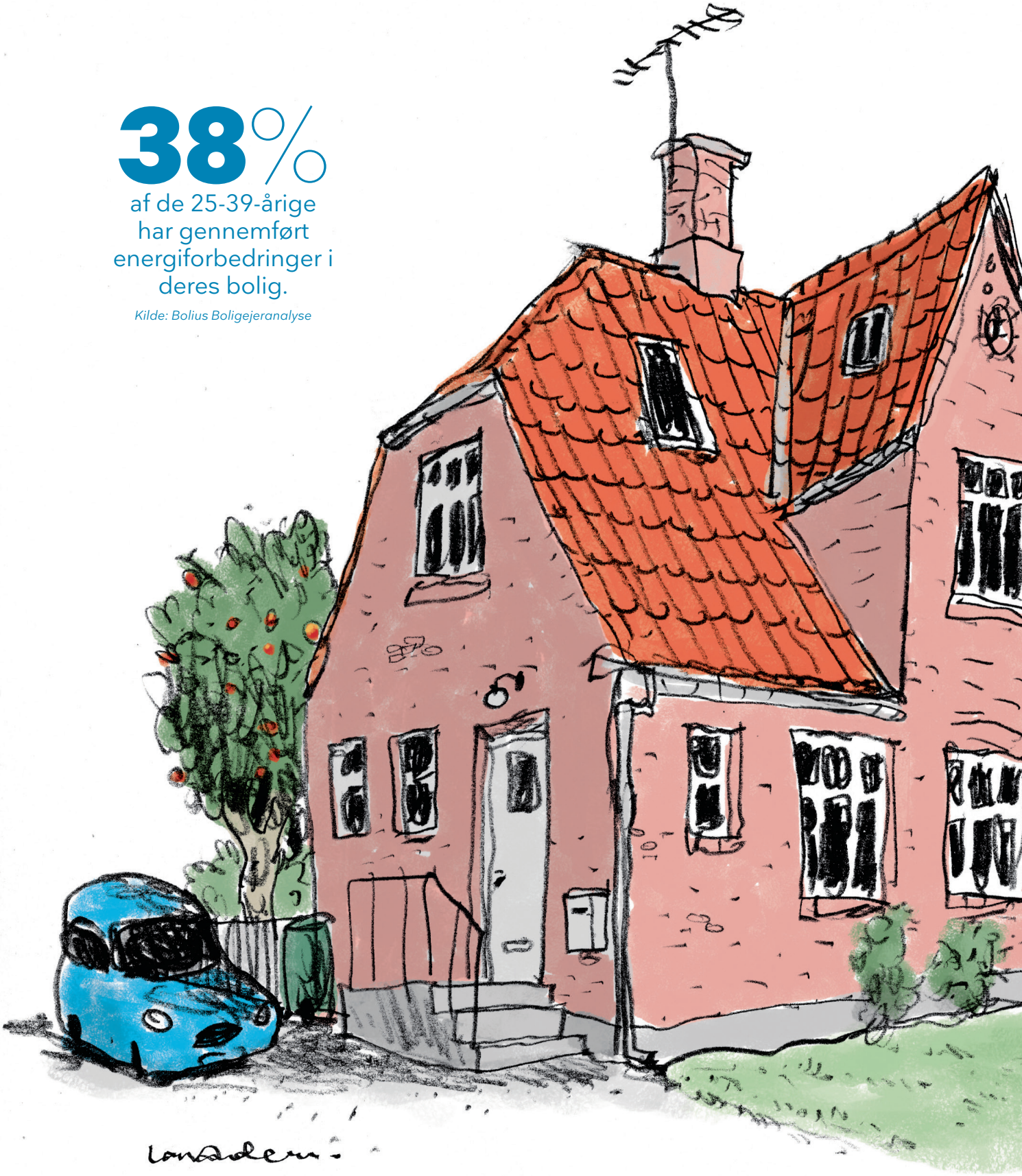

Interessen daler for energirenovering

Energirenovering falder længere og længere ned på to-do-listen hos boligejerne, viser undersøgelse fra Bolius. Lave energipriser betyder, at mange ikke kan se den store økonomiske gevinst ved det. Men det handler ikke kun om sparede kroner. Bedre indeklima kan være et langt bedre argument for at energirenovere din bolig.

Af: **Birgitte Ramsø** Illustration: **Lars Andersen**

› Vores huse står for omkring 28 procent af Danmarks totale energiforbrug. Det tal skal ned, hvis de politiske energi- og klimamål skal nås, og det opnår man ikke uden energirenoveringer ude i de små hjem. Men her er interessen mildest talt faldende på trods af et stigende fokus på energiforbrug fra både regering og lokale energiselskaber.

Gennem flere år har det vist sig svært at få gang i en storstilet energirenovering af private boliger på trods af økonomiske incitamenter såsom tilskud og generelle kampagner.

Bolius' boligejeranalyse fra 2016 viser, at energirenovering er det emne, som er dalet mest markant i betydning i forhold til de tidligere fire år – set i relation til de ti andre emner, som optager boligejerne. Derimod er interessen steget for de mere synlige forbedringer som større til- og ombygninger og det medfølgende fokus på arkitektur og valg af håndværkere.

At interessen for at energirenovere boligen står i stampe, kan der være flere grunde til. Først og fremmest er der ikke den store økonomi i det, hvilket ellers har været hovedargumentet for at gøre noget.

– Men man tjener ikke kassen på det, og tilbagebetalingstiden er høj, konstaterer fagekspert i Bolius, bygningskonstruktør Tine Sode. Hun hører i øjeblikket fra interessenter på området, at det er meget svært at få boligejerne til at kaste sig ud i energirenovering.

27%

... af kvinderne har stort eller meget stort kendskab til energiforbedringer – for mændene er tallet 53%

Kilde: Bolius Boligejeranalyse

NU HANDLER DET IGEN OM NYT KØKKEN OG BAD

Formidlingschef Kristine Virén fra Bolius genkender tendensen både fra trends på Google-søgninger og på Bolius' hjemmeside og peger på flere årsager.

– Vi har haft to meget milde vintre efter to meget kolde, og man føler ikke så meget behov for at energirenovere, når man ligefrem får penge tilbage i starten af året. Vi skal have en grund til at gøre det, påpeger hun.

At olieprisen – og dermed også el- og gasprisen – reelt er faldet siden 2013 bidrager også til at holde regningerne i ro – og tager luften ud af eventuelle besparelser.

Derudover betyder bedre privatøkonomi, at flere igen har fået interesse for de lidt sjovere ting.

– Efter de lidt for glade nuller, hvor der var fuld speed på køkkener og udendørsspa, kunne vi se en opbremsning i alt. Også boligrenoveringsprojekter. Nu vil vi gerne forkæle os selv, når der er midler til det, siger Kristine Virén.

Og forkælelsen handler altså mere om nyt køkken end isolering på loftet, viser husejernes søgninger. En anden trend er interesse for klimaet og begreber som bæredygtighed, køkkenhaver og urban gardening. Men altså ikke for energirenovering.

TOP 10:
Det optager boligejere mest

1. Generel vedligeholdelse
2. Haven
3. Indeklima
4. Energi og energirenovering
5. Skader på boligen
6. Boliglån og boligøkonomi
7. Større til- og ombygninger
8. Indbrud
9. Valg af håndværker/rådgiver
10. Boligens arkitektur

Kilde: Bolius Boligejeranalyse

UNGE OG ÆLDRE TÆNKER FORSKELLIGT

Husejerne ser heller ikke ens på energirenovering. Bolius' analyse viser, at mænd og kvinder, yngre og ældre boligejere vægter forskelligt.

De yngre generationer er markant mere interesserede i energiforbedringer og har oftere selv gjort noget ved det eller lægger planer. De ældre boligejere – fra 50 og opefter – er mere ligeglade.

Og jo yngre, jo mere miljøbevidst: Miljø boner særligt ud som motivation for aldersgruppen 25-39 år. Andre grunde til at gå i gang er komfort/indeklima og økonomi.

Men økonomi og tid udgør samtidig barriererne for de yngre boligejere, som typisk er pressede på begge dele, forklarer senioranalytiker i Bolius Henrik Sonne.

– Vi ser ikke tegn på en bred bevægelse i retning af, at vi gerne vil energirenovere vores huse fra A til Z, som man troede på for ti år siden. Når husejeren gør det, sker det i projekter, som alligevel finder sted: Når jeg alligevel skifter mit tag, ordner jeg også isoleringen, siger Kristine Virén.

Især de yngre årgange har gennemført eller har planer om større vedligeholdelsesopga-

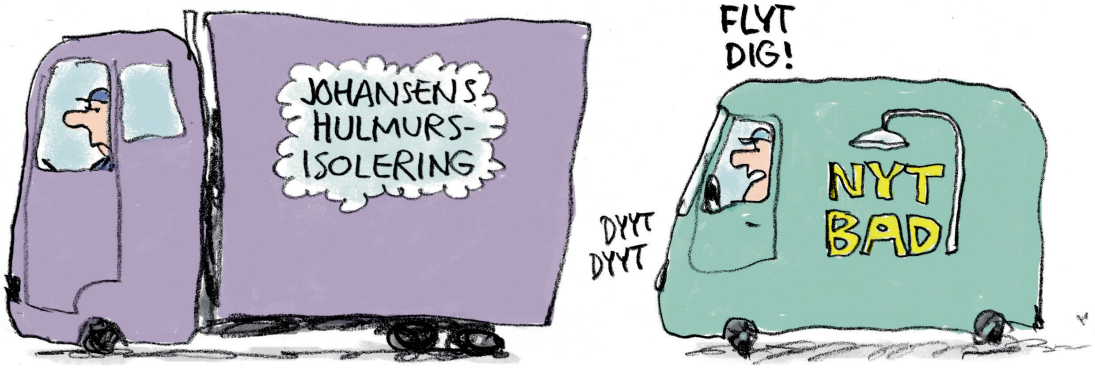

Henrik Frydkjær

EN REN MANDESAG

Energivejledning er ofte lig med mænd, der snakker med mænd om teknik og konstruktion. Men på den måde glemmer vi halvdelen af husejerne, viser nyt studie.

Når energirådgiveren – typisk en mand med håndværkerbaggrund – kommer på besøg, bliver der talt om konstruktioner og kilowatt-timer til manden i huset. Men kvinden blive koblet fra, og det er en stor fejl, mener antropolog Lise Tjørring fra Københavns Universitet.

Hun har i forbindelse med sin ph.d.-afhandling ageret fluen på væggen i ti rådgivningsforløb under Sønderborg Kommunes store energisparetiltag ProjectZero.

Kvinder er medejere af huset og med, når der tages beslutninger om større ting i boligen. Men energirenovering anses som almindelig vedligeholdelse, og det er mandens domæne.

– Det er uheldigt, for vi mister halvdelen af husejernes interesse, når energirenovering bliver italesat som udelukkende en teknisk forbedring, siger Lise Tjørring.

Det er ydermere et paradoks, fordi kvinder er mere interesseret i miljø og klima end sin bedre halvdel.

Lise Tjørrings resultater harmonerer med den seneste boligejeranalyse fra Bolius, der viser store kønsforskelle i synet på energiforbedringer.

Langt flere mænd end kvinder angiver, at de er meget interesseret, og mændene synes i modsætning til kvinderne, at de ved en del om det. Økonomi er for dem det argument, som vejer tungest. Kvinderne synes ikke, de ved så meget. Og de bliver i højere grad motiveret af miljøhensyn.

– Vi ved, at kvinderne vil have gennemført de projekter, de beslutter sig for. Her er isolering ikke førsteprioritet. Mændene interesserer sig lidt mere for bygningsfysikken, forklarer formidlingschef i Bolius Kristine Virén.

Kønnene bruger huset forskelligt

Lise Tjørrings hovedpointe er, at energirenovering ikke kan adskilles fra de mennesker, der bor der, og det liv, de ønsker at leve. Og her er køn ret afgørende, for mænd og kvinder har forskellige opgaver og bruger ofte huset forskelligt – og har forskellige ønsker til fx æstetik og komfort.

Derfor er timing af rådgivningen meget vigtig.

– Men man har endnu ikke valgt at tænke: Hvornår er det, at folk renoverer et hus? Det sker typisk, når de køber et hus og tager et stort lån. Eller når de får børn. Derfor skal man prøve at fange dem på de tidspunkter. Boligejerne tænker ikke altid kun økonomi og teknologi, men også huset ind i en ramme for et socialt liv, der skal fungere optimalt og gøre dem lykkelige, siger Lise Tjørring.

Kedeligt og usynligt

Ifølge antropologen river energivejlederne sig ofte i håret over de mange penge, der bliver postet i nye badeværelser og køkkener.

– Fra et energisynspunkt er det ikke den mest smarte investering. Men der er identitet i at have et flot køkken eller badeværelse. Her bliver vi bombarderet med reklamer og information. Det er en kæmpe industri, og moden er tilpasset det liv, som folk gerne vil have, siger Lise Tjørring.

Også på andre områder træffer familierne valg, som er dikteret af meget andet end rationelle, energiøkonomiske overvejelser.

– Jeg har været hos folk, som var meget optaget af at skifte den gamle hoveddør, fordi de mente, at det trak. Energivejlederen blev ved med at sige, at det var meget minimalt, hvad de kunne spare på en udskiftning, og anbefalede i stedet en hulmursisolering. Men den nye dør vandt.

Lise Tjørring konkluderer, at prioriteringer ofte er et spørgsmål om æstetik. Man vedligeholder det, som er synligt for en selv og naboen. Det er 250 mm rockwool på loftet ikke.

– Der er rigtig meget energirenovering, der er kedeligt og usynligt, siger hun.

Hvis flere boligejere skal med på vognen med energirenovering, foreslår hun, at den mandlige energivejleder, som ofte er håndværker, får flere kompetencer.

– Jeg kunne forestille mig et team, som både består af arkitekter og livsstilseksperter. Det kræver flere ressourcer at sende ud, men man får et helhedsperspektiv på, hvordan huset skal se ud, og hvordan livet skal leves der. Måske kan man på den måde få flere af familiens medlemmer i dialog og til at brænde for projektet, siger antropologen.

ver og større til- og ombygninger i forbindelse med energioptimeringen, viser analysen. Jo yngre man er jo større tendens til at slå de to ting sammen.

– Det giver god mening, for ofte er der også lovkrav om at energioptimere, når man fx skifter vinduer eller laver nyt tag, siger Henrik Sonne.

14%

... af kvinderne er interesseret i energiforbedringer – for mændene er tallet 22%

Kilde: Bolius Boligejeranalyse

INDEKLIMA – DET NYE SORT

Nykredit har for nylig regnet sig frem til, at energirenovering kan være en langt bedre investering end at lade pengene stå i banken – med et afkast på op til 25 procent af investeringen. For at regnestykket skal gå op, kræver det dog, at der er nogle lavthængende frugter at høste, som kan tjene sig ind på relativt kort tid, siger Tine Sode.

Men for de fleste kan incitamentet til fx at lave en facaderenovering til 100.000 kr. ikke findes i tilbagebetalingstiden. Energirenovering kan derfor være et taberprojekt, hvis man alene ser på økonomi. Det er ærgerligt, mener Kristine Virén.

– Tilbagebetalingstid er et forkert parameter. Det vil man ikke bruge, når vi køber et nyt køkken. Her siger vi, at det er superrart. Med energirenovering forventer vi, at det tjener sig hjem inden for 7-12 år. Og gør vi ikke det, bliver vi skuffede, uanset hvad.

I stedet kan man argumentere med et lidt mere luftigt begreb – indeklima. Man bliver fri for træk, kuldenedfald fra vinduer, kuldebroer og skimmelsvamp.

Og det viser sig, at langt hovedparten af dem, der har foretaget energirenovering inden for det seneste år, vil anbefale andre at energirenovere deres bolig.

– Vi kan se, at folk er glade for det, når de har gjort det, siger Kristine Virén.

Især de yngre kvinder mellem 25 og 39 år vægter indeklima og komfort markant højere end mændene. Her angiver 60 procent, mod 53 procent af mændene, denne grund til at sætte energirenovering i gang.

– Hvis man fik kvinderne mere ind over den del, ville der nok blive foretaget flere energirenoveringer. Og det er så energivejledernes opgave at få kvinderne koblet på, siger Tine Sode.

Ny fjernvarme gav større bokvalitet

Da Ann og Per Frank overvejede en omlægning til fjernvarme, handlede det både om økonomi, besvær, æstetik – og varme fødder. Overgangen fra el- til fjernvarme gav dog uventet stor bonus på komforten i huset.

Ann og Per Frank har boet i deres parcelhus fra 1972 i Hørup på Als i 24 år.

Det rummelige gulstenshus på 225 m² er bygget før energikrisen – og er "født" med elvarme som opvarmning. Det var dyrt. Derfor var de en af de familier, som meldte sig til gratis energivejledning, da ProjectZero i 2012 efterlyste deltagere.

Oprindeligt var familiens idé at få lavet solceller på taget. Men da der var stor usikkerhed om afregningen, blev de i stedet rådet til at få lagt fjernvarme ind. Det var en stor investering, der skulle tygges lidt på, og heller ikke et helt lille projekt.

– Det var lidt af en omvæltning at skulle have fjernvarme med alt hvad der hører med af radiator og rør, husker Per.

– De var begyndt at grave fjernvarme ned ude på vores vej, men i og med at vi havde et hus uden én eneste almindelig radiator, tænkte vi: Uha. Jeg var bekymret for, hvordan det kom til at se ud med de kabelbakker rundt i hele huset. Og for at vi skulle til at have det hele vendt op og ned. For om det overhovedet kunne lade sig gøre, fortæller Ann.

Men efter den lokale vvs-mand havde forklaret og præsenteret forskellige valgmuligheder, svandt de bekymringer ind.

Varme fødder i badeværelset

Økonomien fyldte en del i beslutningen, men meget tid blev også brugt på en anden diskussion: varmen i badeværelsesgulvet. Og her spillede det ind, at Ann

Lars Salomonsen

Så meget kostede energirenoveringen

Familien brugte omkring 106.000 kr. til vvs-arbejde i forbindelse med omlægning til fjernvarme.

Isolering af loftet kostede 34.000 kr.

De fik tilskud til omlægningen på 8.000 kr. fra ProjectZero. Desuden benyttede de sig af håndværkerfradraget, hvor de kunne trække noget af arbejdslønnen fra.

Trods store overvejelser og noget af en økonomisk udskrivning besluttede Ann og Per Frank sig for både at få indlagt fjernvarme og at isolere loftet. Samlet udgift endte på over 100.000 kroner.

og Per brugte især badeværelset forskelligt. Ann satte stor pris på elvarmen i gulvet, når hun gjorde sig i stand om morgenen. Per var ligeglad, for han brugte højst fem minutter, inden han tog tidligt af sted.

– Vi har ikke helt samme opfattelse af, hvor varmt der skal være, griner Ann.

Det endte med et kompromis. At få lagt fjernvarme i et nyt gulv blev i første omgang et for dyrt og stort projekt oven i alt det andet. Der blev slukket for den dyre elvarme, men til gengæld skruede Ann op for den nye radiator i badeværelset og fik lagt nogle måtter på gulvet. Og det system fungerer stadig.

Til gengæld har etableringen af fjernvarme samtidig med isolering af loftet med 200 mm papirsmuld betydet intet mindre end et vendepunkt i ægteparrets liv i huset.

Før i tiden betød elpriserne, at der aldrig blev sat varme på husets elradiatorer.

– Dem kunne vi ikke tænde, for så havde vi ikke råd til at bo her. Og vi havde også en kæmpestor elvandvarmer, detr rigtig dyr, fortæller Ann.

Frøs det halve af tiden

I stedet blev der fyret op i brændeovnen, som så på et tidspunkt blev erstattet med en træpilleovn. Det havde den konsekvens, at temperaturerne svingede meget, for varmen kom først, når der blev tændt op. Og nogle rum i huset blev slet ikke opvarmet.

– Vi frøs det halve af tiden, husker Ann.

Nu er der derimod en god og konstant varme hele tiden. Og hvor meget den komfort har betydet for familiens liv boligen, er kommet bag på dem.

– Jeg havde slet ikke forestillet mig den øgede komfort, medgiver Ann, der også mener, at omlægningen til fjernvarme både har ændret huset og deres måde at være i det på.

– Vi var bare blevet vant til, at det først var, når vi tændte brændeovnen, at her blev rigtig varmt i huset, siger Per.

Det næste potentielle projekt handler også om både varme og komfort.

– For vi har stadig kolde tæer i badeværelset, ler Ann.

Så nu overvejer parret at gå i gang med at brække badeværelsesgulvet, så der igen kan komme varme i gulvet.